

OBUKA KAO STUP PROFESIONALNOG VOJNOG OBRAZOVANJA¹

Andrija Kozina¹ i Mario Pasler²

¹ Sveučilište obrane i sigurnosti „Dr. Franjo Tuđman“, Hrvatska

andrija.kozina@sois-ft.hr

² Sveučilište obrane i sigurnosti „Dr. Franjo Tuđman“, Hrvatska

mario.pasler13@gmail.com

Sažetak

U radu je analizirana obuka kao stup profesionalnog vojnog obrazovanja. Prikazana je uloga profesionalnog vojnog obrazovanja i razrađen je model vojnog obrazovanja koji se sastoji od četiri stupa i četiri domene. Provedena je analiza vojne obuke te određena njezina osnovna uloga, značaj i zadaća. U radu su jasno određene razine odgovornosti u provedbi obuke. Posebno je obrađena vojna vježba kao najslabiji dio obuke. Ukratko je prikazana i provedba obuke kadeta na vojnim studijima koji se provode u suradnji Sveučilišta u Zagrebu i Hrvatskog vojnog učilišta „Dr. Franjo Tuđman“ (HVU) kroz zimske i ljetne kampove. Prikazana je uloga naučenih lekcija u poboljšanju provedbe vojne obuke. Rad potvrđuje da obuka kao osnovni element profesionalnog vojnog obrazovanja ima neizostavnu ulogu u svim četirima glavnim domenama vojnog obrazovanja te da se bez obuke kao osnovnog elementa ne može provoditi vojno obrazovanje.

Ključne riječi: *krug upravljanja obukom; model vojnog obrazovanja; naučene lekcije; vojna vježba; vojni kampovi.*

Uvod

Razvojem novih tehnologija i suvremenih borbenih sustava te njihovom upotrebom u oružanim snagama (OS) potrebno je imati djelatnike koji ih mogu učinkovito koristiti. Težnja svih oružanih snaga, a tako i OS-a Republike Hrvatske (OSRH), jest svakodnevni razvoj ljudskog potencijala i osuvremenjivanje postojeće tehnike, što se može postići kvalitetnom modernizacijom i cjeloživotnim obrazovanjem. Sam napredak nije dovoljan ako se ne ulaže u ono što je najvrijednije svakoj organizaciji, a to su ljudi (vojnici, dočasnici i časnici). Časnik koji može odgovoriti na suvremene izazove mora biti kompetentan ne samo vojnostručno, nego mora posjedovati

¹ Rad je izrađen u koautorstvu sa studentom, iz područja njegova diplomskog rada.

i akademska znanja. Osim akademskog znanja kao općeg znanja, vojna obuka omogućuje razvijanje vještina i sposobnosti vezanih uz praktični profesionalni vojni dio. Profesionalno vojno obrazovanje povezuje znanja, vještine, odgovornost i samostalnost (kompetencije) koje se razvijaju i stječu tijekom akademskog obrazovanja, vojne obuke i cjeloživotnog obrazovanja (vojne izobrazbe²). Djelatne vojne osobe OSRH-a svoje usavršavanje preko vojne izobrazbe provode na HVU-u kao jedinjoj vojnoj ustrojstvenoj cjelini koja se bavi obrazovanjem. HVU je obrazovna ustanova³ koja omogućuje razvijanje potrebnih vještina i znanja djelatnih vojnih osoba vezano uz njihov profesionalni razvoj. U skladu s tim, OS mora ulagati u razvoj i školovanje vojnih osoba jer se obukom kao osnovnim elementom vojnog obrazovanja stječu potrebne kompetencije koje se ne mogu steći preko noći, nego kontinuiranim procesima učenja i vježbanja.

Profesionalno vojno obrazovanje

Da bismo lakše odredili pojam vojnog obrazovanja, koristit ćemo definiciju obrazovanja NATO-a. *Military Decision on MC 0458/3* (NATO, 2014) određuje vojno obrazovanje kao sustavno usavršavanje pojedinaca u poboljšanju njihovih znanja i vještina te razvoju kompetencija. To je zapravo obrazovna aktivnost koja pojedincima omogućuje odgovor i reakciju na nepredvidivu situaciju. Možemo primijetiti da NATO-ovi dokumenti obrazovanje povezuju samo s pojedincem. Kad se govori o profesionalnom vojnom obrazovanju, Kozina (2018) navodi kako je ono usmjereno obrazovanje s određenom ulogom i ciljem. Školovanjem je potrebno steći što više znanja i vještina koje će vojna osoba moći primijeniti u poslu, ali i u životu. Vojne osobe moraju steći kompetencije koje su povezane s njihovim profesionalnim razvojem jer je vojni poziv kompleksan i zahtjevan. Uz vojno obrazovanje, svaki časnik i dočasnik razvija svoje stručne kompetencije kroz vojnu izobrazbu. Po Aniću (2003), izobrazba je postupak usvajanja posebnih znanja za određenu svrhu, specijalni tečaj. To je zapravo trajni proces usvajanja znanja, vještina i sposobnosti vojne osobe koja se provodi kroz stručno usmjereno stjecanje znanja i vještina. Za razliku od vojne izobrazbe, vojna obuka razvija vještine, navike i sposobnosti koje su usmjerene na provedbu praktičnih zadaća.

U profesionalnom životu vojne osobe iznimno je važno vojno obrazovanje kao neprekidan proces pomoću kojeg se razvijaju ključne kompetencije važne za kvalitetu njezina profesionalnog razvoja.⁴ Kad se govori o vojnom obrazovanju, u središte se stavljaju sveučilišni vojni studiji čiji su polaznici kadeti⁵ OS-a. Kadet se postaje upisom na neki od vojnih sveučilišnih studijskih programa i potpisivanjem ugovora s Ministarstvom obrane (MO). Da bi stekao pravo upisa na vojni studijski program, kandidat mora ispuniti propisane uvjete, navedene u natječaju koji raspisuje Ministarstvo obrane Republike Hrvatske (MORH). Kandidat za kadeta mora usto

² „Vojna izobrazba je sastavni dio profesionalnog razvoja vojnih osoba, a provodi se na Hrvatskome vojnom učilištu ‘Dr. Franjo Tuđman’ (u daljnjem tekstu: Hrvatsko vojno učilište), u središtima za obuku i rodovskim postrojbama Oružanih snaga Republike Hrvatske (u daljnjem tekstu: Oružane snage) te u vojnim i civilnim obrazovnim ustanovama u Republici Hrvatskoj i inozemstvu“ (Pravilnik o izobrazbi, 2023).

³ Hrvatsko vojno učilište „Dr. Franjo Tuđman“ nastavit će provedbu vojne izobrazbe, a Sveučilište obrane i sigurnosti „Dr. Franjo Tuđman“ provodit će akademsko obrazovanje kao jedino visoko učilište koje se bavi visokim vojnim obrazovanjem.

⁴ Standarde zanimanja časnika moguće je vidjeti na sljedećoj stranici: <https://hko.srce.hr/registar/standardi?datumOd=&datumDo=4.11.2024.&sektor=&nacinUpisaSkomp=&nacinUpisaSiu=&razina=&razinaEQF=&agencija=>

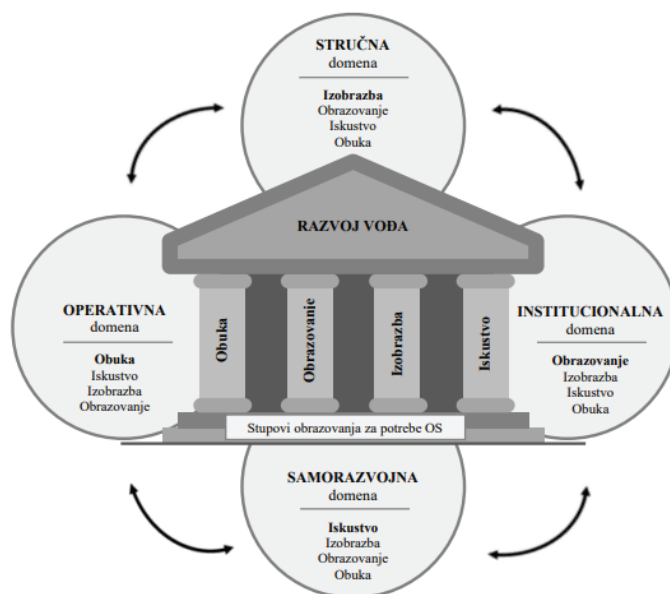
⁵ „Kadet je vojna osoba koja se na temelju ugovora o kadetskoj službi sklopljenog s Ministarstvom obrane osposobljava pohađanjem:

- posebnog studijskog programa ustrojenog za potrebe Oružanih snaga u koji je ugrađen program obuke za kadete i program osposobljavanja za časnike;
- civilnog obrazovanja (preddiplomski stručni studij ili diplomski odnosno preddiplomski sveučilišni studij) i pohađanjem programa obuke za kadete (vojna izobrazba i obuka)“ (Zakon o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske, 2019, str. 1431).

zadovoljiti zdravstvene, psihičke, tjelesne i sigurnosne provjere. Kandidati koji ostvare upis na željeni studijski program, prije početka prvog semestra moraju proći temeljnu vojnu obuku na Pripremnom kampu. Riječ je o selekcijskom kampu koji traje tri tjedna. Po njegovu uspješnom završetku, a prije početka prvog semestra, polažu svečanu prisegu. Kadeti se razvijaju i borave na HVU-u. Vojno obrazovanje razvija različite vještine kadeta, opće i vojne, koje će kao časnici moći primjenjivati u svojim postrojbama. Kadete je, stoga, potrebno školovati u skladu s današnjim i budućim izazovima.

Kadet nakon završenog studija postaje časnik OSRH-a te mu se dodjeljuje prvi časnički čin. Puljiz, Šutalo i Živić (2010) napominju da je obrazovanje skup aktivnosti s ciljem razvoja znanja, moralnih vrijednosti i razumijevanja koje su potrebne pojedincu u svakom aspektu života, stoga je kadeta potrebno kvalitetno obučiti za rad. „Vojno obrazovanje (...) je sustavno osmišljeno i organizirano poučavanje vojnih osoba, koje će poboljšati njihovo znanje i vještine, sposobnosti, samostalnost i odgovornost te razviti njihove kompetencije za donošenje pravilnih odluka u različitim situacijama“ (Kozina, 2020, str. 26). U današnje vrijeme, težnja OSRH-a jest uskladiti kurikulum vojnih škola s NATO-ovim smjernicama kako bi u RH obrazovanje bilo ujednačeno s onim u članicama EU-a i NATO-a. Do ujednačavanja dolazi zato što OSRH sve više sudjeluje u operacijama s ostalim partnerskim zemljama. Usklađivanjem se izbjegavaju izazovi i smetnje koje mogu nastati primjenom različitih vojnih postupaka, standarda, doktrina i sl.

Na slici 1. prikazane su četiri osnovne domene vojnog obrazovanja: operativne, stručne, institucionalne i samorazvojne, te četiri stupa: obrazovanje, izobrazba, obuka i iskustvo. Stupovi podupiru provedbu tih domena, koje su povezane i nadopunjuju se.



Slika 1. Model vojnog obrazovanja (Steingartner, Galinec, Kozina, 2021, str. 13)

Iz slike 1. može se vidjeti da je obrazovanje najvažnija sastavnica *institucionalne domene*. Ona pokriva formalno obrazovanje koje se stječe na visokim učilištima ili na sveučilišnim vojnim studijima. Osim obrazovanja, u institucionalnoj domeni obrazovanje se nadopunjuje različitim oblicima izobrazbe kao strogo stručnim usavršavanjem i obukom. Pripadnici usto stječu i određena iskustva koja primjenjuju u daljnjem razvoju vojne karijere, ali i općenito u životu. U tu

se domenu ubrajaju vojni studijski programi kao što je KADET, koji se provodi na HVU-u uz suradnju sa Sveučilištem u Zagrebu i Sveučilištem u Splitu⁶.

Osim institucionalne, razvija se i *stručna domena*, koja je vezana isključivo uz vojni poziv. Najvažnija sastavnica te domene jest izobrazba, zahvaljujući kojoj se razvijaju potrebne vojne vještine i znanja koja profesionalni vojnik primjenjuje u svakodnevnom radu te mu ujedno pomažu da se razvije u časnika. Izobrazbu nadopunjuje obrazovanje i iskustvo stečeno na različitim školovanjima tijekom vojne karijere te obuka na kojoj su naučene osnovne vježbovne radnje i postupci koji su najvažniji dijelovi vojničkog života.

U *operativnoj domeni*, koja je ujedno i temelj ovog rada, možemo vidjeti da je obuka glavni potporni stup, odnosno praktične vještine poput kretanja na bojišnici, izravnih i neizravnih kontakata i sl. Sama obuka temelj je te domene jer se pripadnici OSRH-a osposobljavaju za provedbu vojnih operacija. Da bi mogli provesti dobivene zadaće u operaciji, najvažnija je kvalitetna i korisna obuka, što stvarnija, kako bi se u danom trenutku što brže prilagodili situaciji te našli najbolje rješenje. Kvalitetnom obukom dostižu se i održavaju sposobnosti provođenja određenih dijelova vojnih operacija, kao i pojedinačnih te zajedničkih zadaća. Iznimno je važno konstantno razvijanje obuke, odnosno usavršavanje tehnologija koje se primjenjuju u radu. Sama obuka nadopunjuje se stečenim iskustvom, a izobrazba i obrazovanje u uskoj su vezi s vojnom obukom jer se na temelju njih provodi obuka vezana za postrojbe te ju je potrebno kvalitetno osmisliti. Nakon akademskih obveza, svaki kadet ima određeno vrijeme za obuku te mora položiti vojne kampove, koji mu pomažu da se razvije u profesionalnog vojnika.

Najviši stupanj obrazovanja za potporu OSRH čini *samorazvojna domena*, koju najviše podupire stup iskustva, dok su izobrazba, obrazovanje i obuka u potpori. Na temelju iskustva pojedinac uspostavlja nadzor nad samim procesima učenja te se samostalno usredotočuje na njemu važne stvari pomoću kojih napreduje kroz vojnu karijeru. Ključna stvar jest konstantno učenje i težnja za razvojem znanja i sposobnosti te, na samom kraju, prijenos toga na podređene. Cilj je usavršiti vođu koji je sposoban na temelju vlastitog iskustva voditi podređene. Pravi vođa individualno se usavršava i ne prestaje raditi na sebi. Svojim iskustvom vodi, potiče rad podređenih i prenosi im znanja.

Vojna obuka

S razvojem novih tehnologija nastaju nove i složenije prijetnje s kojima se OSRH mora suočiti, odnosno mora biti spreman reagirati u svakom trenutku. Kao odgovor na takve izazove, OSRH mora oblikovati svoje sigurnosno okruženje, biti u stanju brzo mobilizirati svoje snage, imati mogućnost brzog odgovora na izazov te omogućiti potporu civilnim vlastima. Alat kojim se sve to postiže jest borbena spremnost koju postrojba podiže kontinuiranom obukom, odnosno obuka priprema postrojbe da se bore i pobijede u borbi. Uspješna obuka povezuje ljudske i materijalne resurse u složenu cjelinu, što pomaže postrojbi pri izgradnji samopouzdanja, timskog rada i morala. Glavna zadaća svakog vojnika jest biti uvježban i spreman za provedbu zadaće koju dobije, a to će mu omogućiti realistična i kvalitetna obuka. Najvažnija stavka vezana uz obuku jest ljudski izvor: vojnici, dočasnici i časnici. Dočasnici i časnici nalaze se u ulozi obučavatelja te im je glavna zadaća obučiti pripadnike u skladu sa standardima i podići njihov stupanj

⁶ Od akademske godine 2024./2025. integrirani prijediplomski i diplomski studij Vojno pomorstvo provodi se na Sveučilištu obrane i sigurnosti „Dr. Franjo Tuđman“, a od akademske godine 2025./2026. započet će primopredaja vojnih studija Vojno vođenje i upravljanje te Vojno inženjerstvo sa Sveučilišta u Zagrebu na Sveučilište obrane i sigurnosti „Dr. Franjo Tuđman“.

obučnosti, zbog čega je njihov prioritet učinkovita obuka. Svaki časnik (zapovjednik) ujedno je i obučavatelj te je odgovoran za spremnost i uvježbanost svojih podređenih (GS OSRH, 2005).

Zapovjednici su aktivno uključeni u proces obuke i moraju biti nazočni na obuci što je više moguće. Oni su ujedno najodgovorniji za osiguranje potrebnih sredstava za kvalitetnu provedbu obuke. Cilj svake obuke jest dostizanje određenih standarda. Da bi obuka bila što kvalitetnija, zapovjednici moraju svoje postrojbe obučavati što realnije kako bi taj standard bio dostignut i u potpori odgovarajuće doktrine. Razvojem temeljnih vojnih vještina profesionalni vojnik postaje vođa i spreman je za provedbu uspješne obuke.

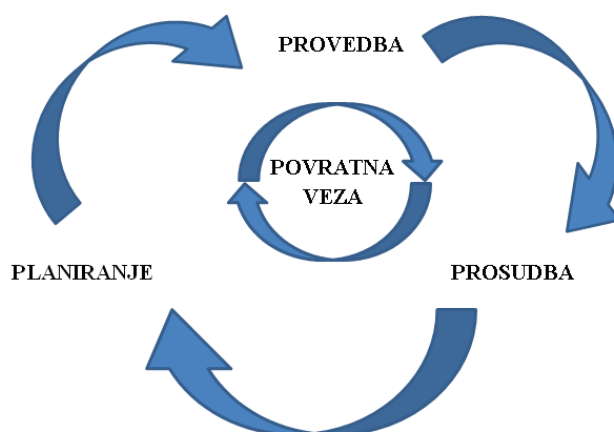
Uloga, značaj i zadaća vojne obuke

Vojska je uvijek bila jedna od najvažnijih institucija, a kvaliteta obuke vojnika ima ključnu ulogu u održavanju sigurnosti i obrani države. Vojna obuka pruža vojnicima sve kompetencije koji su im potrebne za učinkovito izvršavanje zadaća, stoga je ona prioritet OSRH-a. Ustav Republike Hrvatske (2010, str. 8) definira jednu od glavnih zadaća: „Oružane snage Republike Hrvatske štite njezin suverenitet i neovisnost te brane njezinu teritorijalnu cjelovitost.“

Vezano uz izvršavanje te zadaće, OSRH mora biti svakodnevno usredotočen na obuku. Sama obuka proces je kojim se dostiže i održava sposobnost izvođenja određenih vojnih funkcija te povezanih pojedinačnih i zajedničkih zadaća. Cilj obuke OS-a jest stvaranje prilagodljivih postrojbi koje su obučene za borbu. Sam uspjeh u borbama dolazi kao rezultat realistične i izazovne obuke jer bez prave obuke nema spremne i sposobne vojske. Obuka mora biti sustavno promišljena, realno planirana, sigurno provedena i kritički prosuđena. Sustavno promišljena obuka jest ona u kojoj se točno zna zašto se provodi, koji su njezini razlozi i što se njom postiže.

Postrojbama je važno provoditi obuku koja im koristi i koja se direktno tiče provedbe njihove zadaće. Realno planirana obuka zahtijeva od postrojbe obučavanje na način na koji će se boriti na bojištu. Pri provedbi obuke stalno se mora voditi računa o sigurnosti ljudstva i materijalnih sredstava. Na samom kraju, važna je kritička prosudba, budući da je nadređenoj osobi važno vidjeti stanje obučnosti i spremnosti njezine postrojbe. Osim za osnovne zadaće, obuka priprema vojsku i za operacije različite od ratnih. To su operacije koje provode međunarodne organizacije poput NATO-a, Ujedinjenih naroda (UN) ili Organizacije za europsku sigurnost i suradnju (OEES), s ciljem održavanja mira, stabilnosti i sigurnosti u zemljama koje su pogođene sukobima ili drugim oblicima nasilja. Osim operacija potpore miru, vojska provodi i UN-ove operacije, čiji je cilj također očuvanje mira i sigurnosti, zaštita civila i poticanje razvoja.

Vojna obuka ostvaruje se krugom upravljanja obukom (slika 2), koji se sastoji od planiranja, provedbe i prosudbe. Kao što je vidljivo iz slike, svaka zadaća vezana uz obuku mora prvotno biti planirana prema određenim zahtjevima. Nakon planiranja na red dolazi provedba zadaće, a na samom je kraju prosudba, na kojoj se utvrđuju pozitivne i negativne stvari koje su se dogodile tijekom zadaće. Sve tri aktivnosti povezane su povratnom vezom zato što nakon prosudbe ponovno dolazi do planiranja novih zadaća, ali primjenjuju se naučene lekcije.



Slika 2. Krug upravljanja obukom (GS OSRH, 2005, 25)

Vojna vježba

Vojna vježba jest najviši i najsloženiji oblik obuke pomoću koje se postrojbe praktično obučavaju za provedbu dodijeljenih zadataka. Vojna je vježba simulacija vojnih operacija koja se koristi za treniranje i testiranje vojnih snaga. Cilj vježbe jest poboljšati vojnu pripremljenost, operativnu sposobnost i koordinaciju vojnih postrojbi. Vježbe mogu biti izvedene na različitim razinama, uključujući individualne, taktičke, operativne i strateške. Tijekom vojnih vježbi vojnici i postrojbe testiraju različite vojne tehnike, uključujući taktičke manevre, osvajanje ciljeva, protuminsko djelovanje, komunikaciju, obuku prve pomoći i druge vojne vještine. Vježbe mogu uključivati i upotrebu vojnog oružja i opreme.

One se mogu provoditi na kopnu, moru ili u zraku, ovisno o specifičnom kontekstu i potrebama vojske. Mogu biti unutarnje, kad vojska vježba protiv vlastitih snaga, ili vanjske, kad vojska surađuje s partnerima ili se sukobljava s hipotetskim ili stvarnim protivnikom. Obuhvaćaju procjenu operativnih sposobnosti, testiranje novih doktrina ili tehnologija, jačanje suradnje među saveznicima, izgradnju povjerenja i demonstraciju vojne moći. Temelj je planiranja i provedbe vojnih vježbi priprema zapovjedništava i snaga za operacije potpore miru, za upravljanje u kriznim situacijama i rješavanje konflikata. Stoga, svrha i cilj vojnih vježbi moraju odražavati operativne zahtjeve i prioritete. Realnost vojne vježbe važna je jer se vježbe moraju provoditi u uvjetima koji su najbliži realnoj situaciji. Protivnička strana prikazuje se realno, a postrojbe koje je imitiraju djeluju prema doktrini i načelima koji odgovaraju toj strani (GS OSRH, 2013).

Naučene lekcije

OS za cilj ima stalan razvoj tehnologije i znanja. Budući da je znanje kontinuiran proces, važno je konstantno učiti i sprječavati moguće pogreške. Stoga, iznimno je važan koncept sustava naučenih lekcija u OSRH-u jer se na temelju iskustava drugih pripadnika može povećati učinkovitost u provedbi zadataka, ispravljati uočene pogreške i pronalaziti potencijalno bolja rješenja. Na taj se način iskustva i znanja prenose unutar sustava te su dostupna drugima koji ih primjenjuju i usavršavaju tijekom zadataka. Naučena lekcija definira se kao pozitivno ili negativno iskustvo koje će promijeniti buduće postupanje (GS OSRH, 2010). No, do problema dolazi zato što postoji velik broj pripadnika vojne organizacije koji nemaju pristup informacijama i zato nisu u mogućnosti primijeniti druga iskustva tijekom provedbe vlastitih zadataka. Sustav naučenih lekcija mogao bi

poboljšati učinkovitost vojne organizacije jedino kad bi svi pripadnici imali mogućnost pristupiti mu. Osim toga, taj sustav ne zahtijeva velike resurse za svoju provedbu, ali može donijeti promjene u organizaciji čiji je značaj iznimno velik (GS OSRH, 2015).

Razine odgovornosti u provedbi obuke

Provedba vojne obuke ima različite razine odgovornosti i različite zadaće. Zapovjednik kopnenih snaga mora uvježbati svoju postrojbu za spremnost na izvršavanje zadaća na kopnu, dok, s druge strane, zapovjednik mornarice ima odgovornost uvježbati manevre na moru i suradnju s ostalim granama. Nadalje, zapovjednici službi borbene potpore moraju svoje pripadnike obučiti za provedbu zadaća potpore svim sastavnicama OS-a, poput opskrbe, održavanja, opsluživanja i slično, a svi zajedno imaju odgovornost pretvaranja civila u vojne osobe kako bi oružani sustav funkcionirao.

Obuka obuhvaća i provođenje stege odnosno discipline koja je nužna kako bi se pojedinca pripremilo za provedbu zadataka koji se od njega zahtijevaju. Zadaće na bojištu često su stresne te mentalno i fizički zahtjevne, zbog čega se pojedinca treba dovesti do viših razina spremnosti da bi se one najučinkovitije provele. Iz povijesti se može izvući pouka kako se najveća stradanja i štete događaju kad se vojska otkloni od stege i radi samovoljno. Današnja primjena naprednih tehnologija olakšava provedbu zahtjevnih operacija, ali otežava obuku za njih. Vojnici ne samo da moraju održavati stegu i slušati zapovijedi, već moraju biti obučeni za rukovanje sredstvima koja su zahtjevna i skupa. Kompleksnost današnjih zadaća proizlazi iz potrebe da budu provedene brzo, da snage budu mobilne i letalne te da se mogu brzo razmještati po terenu i prilagođavati novonastalim situacijama (Fletcher i Chatelier, 2000).

Vezano uz civilne strukture, ne provode se obuke za situacije koje su malo vjerojatne jer se smatra da je to nepotrebno, neučinkovito i neprofitabilno. Obuka se drži određenih uskih područja. Vojna obuka nešto je drugo jer pojedinca treba obučiti za baš takve situacije za koje je malo vjerojatno da će se dogoditi i za koje se nadamo da se nikad neće dogoditi. Niti jedna inačica na bojištu ne može se uzimati kao uvježbana zbog velikog broja čimbenika koji se mogu promijeniti u trenutku. Stoga, odgovornost je na zapovjedniku da svoju postrojbu pripremi na što više „što ako“ situacija, koje su temelj vojne obuke, kako bi izbjegao nepotrebno stradanje i povećao mogućnost pobjede. Većina operacija koje su se dosad provodile bile su operacije očuvanja mira, operacije potpore miru, protuterorističke operacije i humanitarne operacije. Agresijom Rusije na Ukrajinu mijenja se paradigma rata te se sve više spominju klasične ratne operacije te se nacije za to i pripremaju (Dzvinchuk i Radczenko, 2024).

Kolektivna obuka odnosi se na obuku skupina, desetina, vodova i naviše. Najnaglašenija je i najpotrebnija u OS-u. Vojnik nikad ne sudjeluje sam u provedbi vojnih operacija. U vojnim operacijama angažiraju se skupine, timovi, desetine i naviše. Zapovjednikova je odgovornost obučiti svoju skupinu za određenu zadaću. Izazov je za svakog zapovjednika viših razina to što osposobljavanje vojnika za određene zadaće nije pod njegovom nadležnošću. U timove ili skupine dolaze vojnici koji, u nekim slučajevima, nemaju dovoljno iskustva i znanja te ih se treba dodatno obučavati da bi bili spremni za provedbu kolektivne obuke. Zbog toga je zapovjednikova odgovornost dovesti vojnike do potrebne razine spremnosti i obučenosti za djelovanja u postrojbi (Fletcher i Chatelier, 2000).

Kampovi kadeta

Tijekom vojnih studija svaki je kadet dužan sudjelovati na ljetnim i zimskim kampovima. Vojni kampovi obvezatna su vojna obuka, koju svaki kadet mora uspješno završiti i biti ocijenjen. Za četverogodišnji studij traje tri, a za petogodišnji četiri godine. Na prvoj godini studija svi kadeti moraju položiti Vojni kamp 1, koji se sastoji od Pripremnog kampa, vojne obuke kroz godinu, Zimskog i Ljetnog kampa 1. Pripremni kamp započinje u rujnu i traje tri tjedna. Njegova je uloga selekcijska i priprema kandidata za kadeta na kadetsku službu. Pripremni kamp završava svečanom prisegom. Vojna obuka kroz godinu odnosi se na predavanja koja kadeti imaju tijekom akademske godine, dvije radne subote u kojima imaju gađanja iz različitog oružja te radne vikende, na kojima teorijski dio koji su učili provode u praksi. Zimski i Ljetni kamp 1 provode se nakon ispitnih rokova. Tijekom njih kadeti se upoznaju s rukovanjem oružjem, rade stavove s njim, provode vježbovne radnje i postupke kao pojedinci i u binomu.

Vojni kamp 2, za drugu godinu, ima sastavnice kao i Vojni kamp 1, osim što u glavnoj ulozi više nije pojedinac i njegov binom, nego se radi o vođi/zapovjedniku tima, skupine ili desetine. Kadeti se stavljaju u zapovjedne uloge te se ocjenjuje njihov rad s manjim skupinama do razine desetine.

Na trećoj godini studija provodi se Vojni kamp 3. Kadeta se stavlja u ulogu zapovjednika voda te se ocjenjuje njegova sposobnost zapovijedanja i vođenja većeg broja ljudi. Završetkom Vojnog kampa 3 završava obvezna vojna obuka kadeta. Vojni kamp 4 dodatna je vojna obuka koja se sastoji od vojne obuke kroz sedmi semestar; vojnostručne prakse, koja je u osmom semestru; Zimskog kampa 4; završnih radova vezanih uz rodovsko opredjeljenje koje svi kadeti moraju napisati. Vojnostručna praksa počinje u osmom semestru, kad se kadeti već opredjeljuju za rodove te s nositeljima vojnostručne prakse pohađaju nastavu, koja je učionička i terenska. Zimski kamp 4 traje dva tjedna. Jedan tjedan kadeti provode u vojarni u Zagrebu, gdje se upoznaju sa sustavima Simulacijskog središta Zapovjedništva za obuku i doktrinu „Fran Krsto Frankopan“ Hrvatske kopnene vojske, a u drugom tjednu svladavaju osnove skijanja. Vojni kamp 5 dodatna je vojna obuka, a polaze je kadeti koji odluče završiti diplomski studij. Sastoji se od vojne obuke kroz godinu, diplomskog rada i Zimskog kampa 5, na kojem kadeti odlaze u ostale satnije Kadetske bojne te se uključuju u njihov svakodnevni rad. Imaju i mogućnost sudjelovanja na prethodnim vojnim kampovima u ulozi generacijskih voditelja.

Zaključak

U radu je prikazano da je obuka stup profesionalnog vojnog obrazovanja, koji se svakodnevno usavršava zbog novih tehnologija i geopolitičkih okružja. Konstantnim razvojem obuke vojska se usavršava te je spremna svladati zadaće koje se pred nju postavljaju. Obuka je iznimno važna, naročito u razvoju mladih časnika koji se razvijaju u vođe, a samim tim postaju odgovorni za razvoj svojih podređenih. Program KADET, koji se trenutačno provodi u suradnji Sveučilišta u Zagrebu i Hrvatskog vojnog učilišta „Dr. Franjo Tuđman“, pokazao se kao dobar način izgradnje i pripreme mladih časnika za vojni poziv. Upravo zato, Vlada Republike Hrvatske predložila je Zakon o osnivanju Sveučilišta obrane i sigurnosti „Dr. Franjo Tuđman“, koji je donio Hrvatski sabor (NN, 34/2021). Kadeti se školuju na Hrvatskom vojnom učilištu „Dr. Franjo Tuđman“ te se svakodnevno razvijaju u sklopu nastave i drugih obučnih događaja na kojima im znanja prenose djelatne vojne osobe s velikim iskustvom rada unutar vojnog sustava. Tijekom kadetske službe svaki je kadet dužan sudjelovati na ljetnim i zimskim kampovima. Riječ je o obvezatnoj vojnoj obuci koju svaki kadet mora uspješno završiti i biti ocijenjen. Obuka se razlikuje vezano uz tehnike provedbe, osposobljenost pripadnika, veličinu vojske, ustanove za vojno obrazovanje i druge okolnosti koje na nju utječu. Danas je naglasak na stalnom usavršavanju vojnika, dočasnika i časnika. Oni moraju biti dobro obučeni i svestrani da mogu razumjeti i primjenjivati suvremenu tehnologiju (umjetna inteligencija), suvremene komunikacijske sustave, sofisticirano naoružanje i dr. Razvijanjem časnika koji su odgovorni za provedbu obuke imat ćemo i osposobljene vojnike. Možemo zaključiti da je obuka kompleksan proces, koji će se stalno razvijati, a mladi časnici morat će ulagati puno volje i napora kako bi postali pravi vođe i bili sposobni na pravi način voditi podređene. Puno napora morat će uložiti i OSRH kako bi obuka bila na određenoj razini i u skladu sa standardima NATO-a i EU-a.

Literatura

1. Anić, V. (ur.) (2003) *Hrvatski enciklopedijski rječnik*. Zagreb: Novi Liber.
2. Dzvinchuk, D. & Radzenko, O. (2024). International Security Paradigm Shift as a Consequence of the Russian-Ukrainian War. *Journal of Modern Science*, 5(59), str. 54–72.
3. Fletcher, J. D. i Chatelier, P. R. (2000). *An Overview of Military Training*. Institute for Defense Analyses.
4. Hrvatski klasifikacijski registar (2024). Standardi zanimanja časnika. Pristupljeno 12. 4. 2024. na: <https://hko.srce.hr/registar/standardi>.
5. GS OSRH (2005). *Doktrina obuke OSRH*. Zagreb: MORH.
6. GS OSRH (2010). *Koncept sustava naučenih lekcija u OSRH*. Zagreb: MORH.
7. GS OSRH (2013). *Uputa o vojnim vježbama u OSRH*. Zagreb: MORH.
8. GS OSRH (2016). *Smjernice za primjenu procesa naučenih lekcija u OSRH*. Zagreb: MORH.
9. Kozina, A. (2018). Profesionalno vojno obrazovanje: izazovi za Oružane snage Republike Hrvatske. *Strategos*, 2(1), str. 119–136.
10. Kozina, A. (2020). *Prilozi vojnoj pedagogiji*. Zagreb: MORH/ Hrvatsko vojno učilište.
11. NATO (2014) *MC 0458/3 Nato Education, Training, Exercises, and Evaluation (ETEE) Policy*. Pristupljeno 12. 6. 2023. na: [https://www.coemed.org/files/Branches/DH/Files_01/MC0458-3-Final-NATO-EDUCATION,-TRAINING,-EXERCISES,-AND-EVALUATION-\(ETEE\)-POLICY-03-Sep-14.pdf](https://www.coemed.org/files/Branches/DH/Files_01/MC0458-3-Final-NATO-EDUCATION,-TRAINING,-EXERCISES,-AND-EVALUATION-(ETEE)-POLICY-03-Sep-14.pdf).
12. Pravilnik o izobrazbi (2023). Narodne novine, br. 73/13, 75/15, 50/16, 30/18, 125/19 i 50/23.

13. Puljiz, I. Šutalo, I. i Živčić, M. (ur.). (2010). *Međunarodne organizacije u obrazovanju odraslih*, 1. Minerva graphica d. o. o. Laduč.
14. Steingartner, W. Galinec, D. i Kozina, A. (2021). Threat Defense: Cyber Deception Approach and Education for Resilience in Hybrid Threats Model. *Symmetry*, 13(4,597), str. 1–25, doi:10.3390/sym13040597.
15. Ustav Republike Hrvatske (2010). Narodne novine br. 56/90, 135/97, 08/98, 113/00, 124/00, 28/01, 41/01, 55/01, 76/10, 85/10, 05/14.
16. Vojna enciklopedija (1973). Beograd: Vojnoizdavački zavod.
17. Zakon o osnivanju Sveučilišta obrane i sigurnosti (2021). Narodne novine br. 34/2021.
18. Zakon o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske (2019). Narodne novine br. 73/13, 75/15, 50/16, 30/18, 125/19, 155/23, 158/23, 14/24.

Training as a Pillar of Professional Military Education

Abstract

The purpose of this paper is to analyse training as a pillar of professional military education. The role of professional military education is presented. A model of military education consisting of four pillars and four domains is developed. Military education was analysed, and its basic role, significance, and tasks were determined. The paper clearly defines the levels of responsibility in the implementation of training. Special attention is given to the military exercise as the most complex part of military training. The paper also briefly describes the implementation of the cadet training in military studies. This is done in cooperation between the University of Zagreb and the Croatian Defence Academy “Dr. Franjo Tuđman” through winter and summer camps. The role of the lessons learned in improving the implementation of military training is presented. The paper confirms that training, as a basic component of professional military education, has an essential role in all four primary areas of military education, and without training as a basic component, military education cannot be conducted.

Keywords: *lessons learned; military camps; military exercise; model of military education; training management circle.*